

A magyar bortermelők egyesülete.

Lapunk közelebbi számában emlékezzünk egy — hazánkban alakuló ily című társulat felől, melynek célja és kiindulási pontja bővebb elemzéseül ezennel közöljük e keletkező egyesület felhívását is.

Hazánk területéből — így szól a felhívás — a szőlővényre mintegy 700,000 holdat foglal s kedvező években, megterem és területen körülbelül 20—25 millió akó bor; melyből 2—3 millió legalább is oly minőségű, hogy az megfelelő kezelés mellett a világ bármely borával sikeresen s az országnak igen nagy anyagi hasznára, versenyre léphetne.

S mai napig e nagy kincs mégis csaknem teljesen holtnak tekinthető, mert az a csekély rész, mely belőle külföldre kimegy, szemben az egészséggel, figyelmet is alig érdemel. Mintha csak átok fektüdnék hazánk e nevezett terményén, mely pedig más körülmények között bevételünknek legfőbb forrásává válhatnék, épen úgy, mint vált a bor jövedelmi tényezőjévé Franciaországban s a Rajna vidékeiben is.

Bortermelésünk és kereskedelmünknek e pangó helyzetét érezték a termelők hazánkban már a mostani körülmények beállta előtt is; sulya azonban az állapotnak azon mértékben lesz folyvást terhesebb, melyben az új időknek mindenféle követelése magasabb és magasabbra fokozódnak.

Komolyabb és élénkebb figyelem hazánkban a bor iránt ez okon, csak a legközelebb lefolyt években keletkezett. Ezen években esik a Havas József ur által életbeléptetni szándokolt budapesti borsarnok eszméje; ezekbe a Schwarzer bécsi borkereskedő által megkísérelt bécs-pesti borkereskedelmi társulat; ezekbe az országos magyar gazd. egylettől gyámlított és vezetett terjedelmes borkiállítások Londonban, Hamburgban és idehaza; ezekbe esnek mindazon irodalmi eszközök, melyek a haza; ezekbe esnek többek által idevágólag kifejtettek s ezekbe esik végül a nmgy. kir. Helytartótanács részéről is tapasztalt azon meleg érdekltség, melylyel ez ügyben, az orsz. gazd. egyesület irányában ismételve nyilatkozott s mely érdekltségéből kiindulva, a külföldi borászati állapotok tanulmányozására, nem rég dr. Entz Ferencz és Jagócsi Péterfy József urakat országos költségeken kiküldötték.

Mindezen törekvések és munkálkodások bizonyára a hazai bortermelés fontosságának átérzéséből veszik eredetüket s céljuk vala részint a szőlőtermelés és pinczekezelés javítására ösztönözni, részint pedig borainknak a külföldön nagyobb kelendőséget szerezni. Es habár e fontos célok mindaddig elérve nincsenek is, de annyi tagadhatatlan, hogy nevezett eszközökkel által borászati ügyeink egészben véve, nem megvetendő lendületet nyertek.

Eltekintve azon számos akadályoktól, melyek borkivitelünknek ez ideig útját állják s melyeket e helyen részletesen elsorolni igen messze vezetne minket; ez irányu bajaink főbbikéül alaposan hisszük megjelölhetni először azt: hogy hazai pinczekezelésünk általában még mindig igen sok hiánnyal bír; azt továbbá: hogy nincsenek hazánkban oly helyek, hol külföldi vevő a magyarországi borokat tökéletes kezelés mellett nagyobb mennyiség és egyenlő minőségben együtt találhatná! — azt végül: hogy borkereskedésünk, mikép az jelenleg közvetítetik — kivéve egy-két derekabb magán kereskedőnek elismerésre méltó munkálkodását, kik azonban a számos lelkiismeretlen borkupecz által gyakorolt káros közbenjárás távolról sem győzik ellensúlyozni — még mindig azon szomorú helyzetben van, hogy borkereskedésünk hitele a külföldön még csak ezután alapítandó meg.

Tekintettel a felhozottakra, mi alólítottak köz- és magánérdekltségünk fekvő kötelezőségeinknek tartottuk, gondoskodni módokról, melyek által pangásban levő bortermelési és kereskedési iparunk egy jobb jövőnek vezetettének élébe s ez érdemben azon meggyőződésben élünk, hogy ez irányban nem megvetendő javaslat és siker lenne eszközölhető — egy hazai bortermelőkből alakítandó egyesületnek kellő szervezése és létrehozatala által.

Mik lennének céljai s minő lenne véleményünk szerint szervezete egy ilyen társulatnak, szabadságot veszünk magunknak program gyanánt és helyett egy alapszabálytervezetet, mely később az alakulandó egyesület által fogva véglegesen megállapítottat — itt bemutatni.

Kelt Pesten, 1864 május 15.

Gróf Szechenyi Béla
Somlath Pál.
Kortmányos Ernő.

A magyar bortermelők egyesületének alapszabálytervezete.

I. A társulat czíme, célja, székhelye és eszközei.

1. §.

A társulat czíme: „Magyar bortermelők egyesülete.”
Székhelye: Pest.

2. §.

Legközelebbi célja a társulatnak: a magyarországi borokat, melyekben oly nagyszorú, de eddig kiakasztatlan kincs hever, s a k-szerű és lűs és ges kezelés mellett, bel- és külföldön, minél nagyobb mérvben megismertetni, megkedveltetni és eladásra hozni.

3. §.

További feladatául lüzi magának a társulat:
a) Saját pinczeiben alkalmat nyújtani arra, hogy azokban belföldi egyének az okszerű pinczekezelést, alaposan és gyakorlatilag megtanulhassák.

b) Hogy a jól kezelt s értékes hazai borok, a természetöktől belértékeknek megfelelőbb áron vásároltassanak meg. Végül:

c) A cognac-gyártást, mely által az értéktelen borok is világkereskedelmi cikké válhatnak, ereje gyarapodásával, üzlete körébe bevonni.

4. §.

A társulat főpinczéinek egyike, a dunántúli vidék számára Promontorban (Budsok;) másika a dunáninneni vidék számára a pesti Köbányában leend; mely helyek egyikén igen jeles, olcsó s a közlekedés által könnyen éríthető pinczék találhatók.

Magában a fővárosban is tartandó, ha szükségesnek látandja a társulat egy kellőleg felszerelt borárulát, melyből a fogyasztó közönség üvegekben is veheti a társulati borokat.

5. §.

Később, ha a társulat czélszerűnek találja, állít és tart magának főpinczék ország is az jelesebb bortermelő hegyein; melyekben borait az első iskolázatásos vizsi keresztül s melyeket a szüretnek alkalmával tölt meg új borokkal.

6. §.

Munkálkodását a társulat a birodalom határain belül és kívül törekszik kifejteni. Ezen czélból iparkodik fog, minden nevezetesebb belföldi fogyasztóhelyen, alkalmatos kapcsolatot és képviseltetést létesíteni. A külföldre való figyelem szintén élénken szem előtt tartatik, amennyiben ez ideig mégis csaknem minden irányban magas vámtételek akadályozták a hazai boroknak külföldre való szállíthatását, ez okból kiféle csak a jelesebb és értékes terményekkel — melyek a szállítás és vámbeli terheket jobban elviselhetik, — fog a társulat foglalkozni.

7. §.

A társulat egyelőre tizenöt évre alakul. Tőkéje ötszáz ezer forintban ötszáz a. értékű forintos részvények által hozatik egybe s munkálkodását megkezdi, mielőtt 150,000 a. é. forint aláíratik. Tőkeereje, ha az üzletgyarapodás úgy kívánja, a gyarapodás emelhető.

8. §.

A társulati részvények 3/4-ed részben alkalmatos borokban 2/3-ed részben pedig készpénzzel fizethetők. Lehet befizetni teljesen pénzben is. — A részvények névre szólnak s törvényes uton átruházhatók másra is, de oszthatatlanok.

9. §.

Azon borok, melyek a társulatnak részvényfizetés fejében, a részvényesek részéről följárulhatnak, csak úgy számíthatunk elfogadásra, ha azok a társulat czéljaira tökéletesen alkalmasoknak találhatók és ha átbocskadási árak iránt, a társulat a termelővel egyezsége lép. Ellenkező esetben, a tett aláírás nem tekintetik kötelezőnek s szabadságában áll a termelőnek ez esetben részvényeit pénzben is fizetni. A kifizetések fejében átgondolandó borok becselését illetőleg a társulat részletes utasítást fog kidolgozni.

10. §.

Későbbi vásárlásoknál a társulat egészen szabadon jár el; addig mindazonáltal, míg a társulati tagok pinczéiben jól kezelt s czéljaira alkalmas anyagot talál, idegen pinczéből borokat nem vásárol.

II. Részvényesek jogai s viszonyai a társulathoz.

11. §.

Minden társulati tagnak személyesen van joga részt venni a társulat közgyűlésében s azon választásokban, melyek a közgyűlés által teljesítendők.

deztett meg a királyi család, kit Ferencz herczegnek, a későbbi király nagyatyjának neje Mária Clementina szült s kit nagyatyja nevére Ferdinándnak kereszteltek.

Szokás volt a családban, hogy ily alkalommal a magas gyermekágyas, háromszoros kegyelmet kérhetett a királytól. De hogy annál jobban számíthasson meghallgatásra, a herczegasszony három helyett, csupán egyetlenegy kérelmet terjesztette elő a szerencsétlen Santeleco javára, ki noldán nappal előbb hasonlóan fiat szült börtönében. — A herczegasszony kegyelemkérőnyét, a kis herczeg bölcsőjébe tették, hogy a király ott találhassa. Midőn ez menyét meglátogatta s vidáman mosolyogva a szép gyermeket karján tartotta; észrevette a papirt s tartalmát kérdezte.

„Kegyelemkérőny az” — mondá a gyermekágyas. — „és pedig egyetlenegy, annyira ohajtom, hogy az felséged jó szíve folytán beteljesedjék.”

Még mindig jó kedélyvel kérdezé a király, hogy „kiért folyamodik?”

„A szerencsétlen Luigiaért!”

Még tovább is akart beszélni, de elhalt hangja a király komor tekintete láttára, ki összerándzott homlokkal hevesen dobta le a kezében tartott gyermeket anyja ágyára s egy szót sem szólván, kimélt a szobából, melybe csak több, nap mulva lépett be ismét.

A király szigorúsága, kegyelmeinek rideg visszautasítása, a szegény rabnő szerencsétlenség, fájdalom-könyvetek facsart ki a jószívű herczegnő szeméből. Kérőme csak arra szolgált, hogy a király a szerencsétlenre emlékezzék, ki allg gyógyulván föl, Nápolyba hurcoltatott, hogy lefejeztessék!

A közönség őrzékeny részvétet tanúsított a tekintélyes családból származott fiatal szép nő szomorú végzete iránt. A bíró nyomor miatt elváltotk Luigia bájos vonással s mély ránczókat véssett a szenvedés a szerencsétlen orczáira, kinek egyedül búne, a fővárosnak lemezárólástól és felporzásától való megmentésében állott.

Mily borzszatóan, mily rendkívül keményen kellett lakolnia amiatt, — mit ő csupán szerelemből követett el!

Színház.

(Sz. T.) Május 21. Schinck Jozefa k. a. második és utolsó

előtti vendéglátékaul: „A kunok.” Eredeti dalm 4 felvonásban, Császár (György) től. E dalm, bár benne magasabb stílyt s egységben hibá koresünk, folyvást fentartja magát a közönség kegyelme, egypár árája pedig a legutolsó kritikust is kielégítheti. Evégből míg egyrészt örülhetünk színdarabozatának, másrésztől el nem mulaszthatjuk kijelenteni, hogy a t. vendéglátóváros sokkal jobban teend vala, ha látatásához illőleg drámai szerepekben, hogy többet ne említsék. Normában lép fel; mert bár voltak is énekének egyes sikerültebb helyei, melyek a közönséget tapokra ragadták, de a lyrál részek minden színész nélkül maradtak el. Foltényi kottás szerepének igyekezett töle toltóleg megfelelni. Roszler (Andorás) türethetőleg énekelt s Mezey (Zsíd) egykori szép hangjának töredékével is legtöbb hatást gyakorolt a közönségre. Chován (IV-ik Béla) szátkézből énekelt, de meg is látszott énekén. Timárné ugyilátszik, hogy egy idő óta arczjátékában Opheliát tanulmányozza. A karok gyönyögek voltak, a mélyhang épen nincs képviselve. A zenekar és ének egypár helyen nem vágott össze. Közönség gyér számmal.

Május 22. „A varázsfátyol, vagy a trieri tündért.” Táneményes tündérrégo 3 felv. Irta Scribe, fordította Szerdahelyi. Gyenge előadás elannyira, hogy meglepődéssel csupán Zöldy (Pius) és Foltényi (Muff) játéka körül szóhatunk, utóbbi különösen elemében volt s a közönséget szikrázó ölezel, művészi játéka által folytonos derűltségben tartotta s ha ez este valamit élvezhetünk: neki köszönhetjük. Foltényi a Muff-féle szerepekben pártulán. Szakál Róza (Celia) kevéssé kielégítette ki várakozásunkat; nem azon eszményi alak volt, melyet Scribe festeni akart; szavalatában hínnyozott az átnelegültség s játéka sem mondható kifogás nélkül. Rudass (Albert), ez este is megmutatá, hogy a szerelmes szakmára épen nem alkalmas; még előde is művész mellette. Zöldy (Sibilla) jól fogta fel rövid szerepét s Timárné (Margit) ha jó nem volt is, de nem rontott. Tulán nem véteztünk, ha még F. Vilmost, mint türethető Tolygygyit felemlítjük. A tündérek legkevésbé sem voltak légyes alakok s e megróvá kiválólag egy szőke tündért illet. Közönség a rendezésnél kissé nagyobb számmal.

Május 23. Schinck Jozefa k. a. harmadik és Avoni József utolsó vendéglátékaul: „Troubadour.” Dalm 4 felv. Verdi e kedves dalmívében két vendéglátóval hallánk. Avoni (Manrico) mindjárt éneke elején visszaélt hangja terjedelmével, minek természetes következménye lön, hogy felsőbb hangjai sem voltak eléggé biztosak. Schinck Jozefa k. a.

12. §.

A társulati tőkének növelése, vagyis új részvények kibocsátása esetében, ezekhez a társulati tagoknak kezükben levő részvényeik árnyában elővételi joguk van.

13. §.

A társulati üzletből származó tiszta jöve lelem a részvények árnyában oszlik szét.

14. §.

A részvényesek csak a részvény névszerinti értékének befizetésére kötelesek. Ezen érteken felül való fizetésre, vagy pedig az alapszabályok értelmében szétosztott s fölvelt osztalékok visszafizetésére nem szoríthatók. A társulat ellenben, mint olyan, saját elfogadott kötelezésekéiről összes társulati vagyonával áll jót.

15. §.

Elveszett részvények, szelvény és szelvényutalványok, csak azután pótolhatók újakkal, ha azok forma szerint megsemmisítettek.

(Folyt. kövct.)

Debreczeni hírmondó.

— Tegnapelőtt, reggel 10 órakor tartatott meg Kálvin a nagy reformator halálának háromszázados ünnepe, a főiskola imateremében, nagyszámu közönség jelenlétében. Az ünnepélyt a főisk. tanuló ifjuság énekkara nyitá meg egy szép alkalmi énekkel, melynek végeztével Tóth Mihály ur tartá Kálvin fölött emlékeszédét, mely lapunk jelen számának homlokzatán olvasható. Az emlékeszéd után ismét az énekkar éneke zendült meg s rekeszté be a feledhetlen ünnepélyt, melyről mindenki meghatva távozott el.

** Most midőn a tavasz zöld lombjaival ékesíté fáinkat, láthatjuk, mely sok fa lett a mult évi száraz nyárnak s a lefolyt télnek áldozata. Kevés az oly fa, melynek ágai mindenütt kihajtottak, ellenben igen nagyszámban láthatni egészen kivezettettek. E sajnos körülmény azonban arra készíti falenyésztőinket, hogy többszörös szorgalommal igyekezznek kipótolni a hiányt, melyet a mostoha időjárás ejte.

** Szőlős kertekben ugylátszik nem mindenütt ártott nagyon az e havi dér és fagy, — sőt néhol türethető termést is várnak gazdáink.

□ Utczáinkon a faburkolatok felette megromlottak már; elanyira, hogy több helyen terjedelmes gödrök ásitoznak ki a burkolatból, még a piacon is. Ohajtanó volna, hogy vagy ezek javítottatnák ki, vagy pedig — ami még jobb lenne — a köburkolati munkálatok mielőbb megkezdődjenek.

— Orbán napja nagyon hidegen köszöntö be hozzánk. Reggel jókor oly fagygal érkezett, hogy a gyűnőnek növényzet mind martaléka lett. Különösen a hüvelyes veteményeknek ártott.

— Pár nappal ezelőtt egy bécsi utazó járván városunkban, a piacon igen feltűnt előtte a zsendicés kofák hosszú sora s kíváncsiságtól hajtvata, oda ment a kofák egyikéhez, hogy az előtte még ismeretlen étkemet megizelje. A jó magyar zsendicze annyira megtetszett az utasnak, hogy miután a helyszínen néhány szikével keuyelmesen megoszonozott, föltette magában, hogy e jöfőle étkéből nagyobb adagban vásárol, hogy bármikor kezeügyénel legyen az — s legott egy 16 itezés fuzékkal vett meg s czepelt közbámulatra szállására. Hiszszük, hogy jóízűen lakomározott belőle.

** Komáromy Lajos tehetségű színész, tegnap lépo föl mint vendég, a péterfai színházban, Tóth Kálmán „A király házasodik” című vígjátékában.

□ Debreczen város községünccának újabb tagjai: Huszár Sándor, Csikos Ferencz, K. Tóth Bülint, Balog János, Molnár András.

** Az elmúlt egész hét hívős és szeles volt s igen kevés eső ártatá földünk.

Meghaltak. Május 20. Vargau. Szabó Ferenczné Hajdu Erzsébet 62 éves; 21. Péterfia. Fehér Sámuelné Veress Juliánna 33 éves; Hatvan. Dési János János 64 éves; Péterfia Papp Juliánna 2 és fél éves; Kovács József 67 éves; Vargau. Balogh József 2 hónapos; 23. Piazzu. Gencsi Nina 1 és fél éves; Czegléda. Márkus Juliánna 5 hetes; Vargau. Ujlaki István 30 éves; 23. Közkórháza Kusán Péter 45 éves; Csapón. Kókos Zsuzsanna 3 éves; Piazzu. Öv. Bör Jánosné Kálmán Juliánna 42 éves; Péterfia. Kics József 3 éves; 24. Péterfia. Öv. Pallagi Györgyné Puskai Zsuzsanna 84 éves; 25. Közkórháza Uranyi Zsuzsanna 21 éves; Czegléda. Sós Ester 1 éves; Péterfia. Beneze Juliánna 22 éves; 26. Hatvan. Molnár István 1 és fél éves.

Közgyűk.

— A pesti kenyérsütőbizottság nevében Fabrics János és

(Leonora) ezuttal több helyen kellemmel énekelt s játszott. Mezey (Luna gróf) hangja kissé fátyolozott, Roszler né Azucónja jó volt s többször érdemlett tapsokban részesült. A karokban nagyon feltűnt a mély hang híánya. A zenekar oktatásában és vezetésében a karmesternek több szorgalmat ajánlunk, az összhang híánya az énekar és zenekar közt ez este is nagyon felismerhető volt.

Május 24. „Az ördögűző huszártiszt.” Vigjáték 4 felv. Holbein után L. Shakespeare „Makrancos hölgy”-éből készített vigjáték, mely bár a sikerültebb darabok közé nem számítható is, a közönséget folytonos derűltségben tartja. Zöldy (Grommer báró) jól alakított s szerepébe belatálta magát. Foltényi né (Prancziska) azonban, bár játéka a szó teljes értelmében jól átgondoltnak nevezhetjük, csupán hasonló mostoha színházi viszonyok között alkalmazható a fiatal leánykák személyesítésére. Chován né, Kézsmárki Mari, Rudass kisebb szerepeknek igyekeztek tehetségük szerint megfelelni. Foltényi (Jós) ez este is megmutatta, hogy méltó kedvence a közönségnek. Csaknem üres ház.

Május 25. „Sárka.” Vigj 4 felv. Toepffer után Nagy Ignác. Élénk meneti, meglepő helyzetekben gazdag vigjáték, melynek előadását érdekesíté az is, hogy Császár első vendéglátékaul választá s mint régi rutinirozott színész, a féltékeny, házszártos gyámtyából, bár néhol erősen színezett, életrevaló alakot teremtett. Többszöri kihívásban és tapsban részesült. Foltényi (Caesar) születtett gentleman s választékos öltözködése kirívó ellentétet képezett a többi szereplő meglehetősen vedlett köntöseivel. Élénk, finom játéka a csekély közönséget minden felvonás végén többszöri tapsra s kihívásra indítá. Szakál Róza (Sárka) játéka a tanulmány nyomai voltak felismerhetők s pár jelenete meglepően sikerült. Rudass és Kézsmárki Mari nem hagyhatjuk említés nélkül, bár ez utóbbinak több bátorságot ajánlunk s arra szölytjük fel, hogy a modorosságáról lezokni igyekezzék, különben mint kezdő, nem minden tehetség nélkül lépett a színi pályára s e téren még egykor, tanulmány mellett jövöre számíthat. Szakál (Peri) játékaiban sok felszégesség volt, szavalása érzékeny, öltözködése a szó teljes értelmében izléstelen. Zöldy né (Caesar nagyanyja) kedvelt szerepkörében sikerrel működött s Horváth mint inas, helyen volt.

